

LI YINAN

Pekiński Uniwersytet Języków Obcych
Chiny

ADAPTACJA LITERATURY POLSKIEJ W CHINACH – NAJNOWSZE OBSERWACJE

ADAPTACJA TO POJĘCIE NIEZWYKLE POJEMNE, WIELOZNACZNE, NP. W OBSZARZE literatury oznacza „dostosowanie utworu literackiego do innych niż pierwotne środków rozpowszechniania (np. ekranizacja) albo do potrzeb nowych odbiorców (np. parafraza i uwspółcześnienie)”¹. W tym reprezentatywny byłby przekład intersemiotyczny, w którym dzieło niejako tłumaczone jest z języka jednej sztuki na język innej – z wizualnej na werbalną (ekfraz), z werbalnej na muzyczną lub wizualną, z werbalnej na audiowizualną i odwrotnie.

Recepcja literatury polskiej w Chinach, zapoczątkowana w 1906 roku przekładem *Latarnika* Henryka Sienkiewicza, trwa już ponad 110 lat. Mimo dominującej roli osiągnięć translatorskich różnego rodzaju adaptacje cały czas stanowią nieodłączny element promocji literatury polskiej w tym kraju. Już w latach 70. ubiegłego wieku, kiedy to w Chinach ukazał się przekład III części *Dziadów*, recytowano jego fragmenty na scenie chińskiego Artystycznego Teatru Młodzieżowego, a także adaptowano go na słuchowisko w krajowym Pekińskim Radiu Ludowym. Innym ciekawym przykładem jest *Poziomka* Jarosława Iwaszkiewicza, która w latach 80. XX wieku została wpisana w Chinach do kanonu szkolnych lektur obowiązkowych, a jej problematyka pojawiła się nawet wśród tematów ogólnochińskiego egzaminu wstępnego na studia wyższe. Lektura tego utworu uwarściwia czytelnika na niepowtarzalność i bezpowrotność każdego momentu życia.

Począwszy od XXI wieku, kiedy stosunki chińsko-polskie znalazły się w nowej fazie rozwoju, wymiana kulturalna między tymi krajami staje się coraz bardziej intensywna, szczegółowa i urozmaicona. Intensyfikacja ta przyczyniła się do

¹ Z. i M. Dominów, *Popularny słownik terminów literackich i gramatycznych*, Warszawa: Wydawnictwo Arti, 2013.

stworzenia coraz to nowych adaptacji, które umożliwiają Chińczykom lepsze poznanie literatury polskiej, a co ważniejsze: branie czynnego udziału w odczytaniu arcydzieł wybitnych polskich pisarzy.

WYSTAWA O POLSKICH PISARZACH I ICH TWÓRCZOŚCI

Wystawa jest typowym sposobem promocji literatury. Nie sposób dokładnie wyliczyć, ile wystaw o literaturze polskiej zostało zorganizowanych w Chinach. Można jednak przyjąć, że były one przeważnie inicjatywami polskich instytucji lub owocem współpracy polskich i chińskich ośrodków kulturalnych. Ekspozycje stanowiły przede wszystkim zapewnione przez stronę polską prezentacje, które najczęściej składały się ze zdjęć z opisami. Widzami byli wykładowcy i studenci polonistyki, dyplomaci, ewentualnie kilku miłośników literatury, jednym słowem: wystawy były przeznaczone dla wąskiego grona odbiorców. Przykładem może być wystawa fotograficzna o Czesławie Miłoszu z 2011 roku, kiedy to przypadała 100. rocznica urodzin poety. Ambasada RP w Pekinie, Przedstawicielstwo Światowego Kongresu Poetów w Pekinie i Klub Chińskich Poetów wspólnie zorganizowały w Pekinie seminarium upamiętniające Czesława Miłosza. Wystawa fotograficzna stanowiła część tego przedsięwzięcia. Uczestnikami wydarzenia byli: Maciej Gaca – radca kulturalny Ambasady RP w Pekinie, profesor Yi Lijun – wybitna tłumaczka literatury polskiej, Tu An – wiceprezes Związku Chińskich Poetów oraz inni znani poeci, tłumacze, krytycy i młodzi poloniści. Postronnych obserwatorów było niewiele.

W ostatnich latach, dzięki wzrostowi zainteresowania Polską i chińskiemu rozwojowi technologicznemu, wystawa – jako forma adaptacji literatury polskiej w Chinach – ukształtowała się na nowo, a jej efektywność wzrosła.

14 marca 2016 roku Bronisław Komorowski podczas wizyty w Chinach został poproszony o otwarcie wystawy „Spotkanie z Henrykiem Sienkiewiczem – upamiętnienie 100. rocznicy śmierci pisarza i 110. rocznicy recepcji polskiego noblisty w Chinach”. Były prezydent z zainteresowaniem obejrzał ekspozycję, o czym świadczy wpis w księdze pamiątkowej: „Bardzo dziękuję za spotkanie z Henrykiem Sienkiewiczem tutaj w Pekinie. To źródło polskich wzruszeń i dumy”. Wystawa prezentowała najważniejsze informacje o twórczości Sienkiewicza i osiągnięciach tłumaczy utworów polskiego noblisty na język chiński. Warto podkreślić, że ta dwujęzyczna ekspozycja została zorganizowana, zaprojektowana i samodzielnie opracowana przez polonistów Centrum Studiów Polskich Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych – pierwszego ośrodka specjalizującego się w studiach polskich w Chinach. To właśnie Bronisław Komorowski, jako prezydent RP, podczas oficjalnej wizyty w Chinach w 2011 roku, uroczyście odsłonił tablicę z nazwą tej

instytucji. W pewnym sensie omawiana wystawa była wyrazem szacunku dla dostojnego gościa.

Półtora miesiąca później polski minister spraw zagranicznych, Witold Waszczykowski, podczas oficjalnej wizyty w Chinach również obejrzał wystawę i otrzymał *Wybór przekładów utworów Henryka Sienkiewicza* opublikowany przez prestiżowe chińskie Wydawnictwo Literatury Ludowej². Nietrudno zauważyć, że literatura, będąca dumą narodu polskiego, jest ważnym narzędziem w zacieśnianiu relacji i utrwalaniu przyjaźni między dwoma narodami, natomiast wystawa o literaturze polskiej staje się istotnym ogniwem kontaktów dyplomatycznych i jest często wykorzystywana w oficjalnych wizytach najwyższej rangi.

Z merytorycznego punktu widzenia wystawa o Sienkiewiczu odniosła sukces. Inspiracją dla jej twórców był Rok Sienkiewicza, 100. rocznica śmierci noblisty, a chińscy poloniści dodali do tego jeszcze 110. rocznicę recepcji jego dzieł w Chinach. Jeden z kuratorów, profesor Zhao Gang, dziekan Wydziału Języków i Kultur Europejskich Pekińskiego Uniwersytetu Języków Obcych, stwierdził w przemowie otwierającej wystawę, że ekspozycja ta – przygotowana przez Centrum Studiów Polskich Pekińskiego Uniwersytetu Języków Obcych – zorganizowana została w celu upamiętnienia wybitnego polskiego noblisty, refleksji nad historią, zachęcania młodszego pokolenia do kontynuowania badań twórczości Sienkiewicza oraz pogłębienia przyjaźni chińsko-polskiej.

Kuratorzy przedstawili nie tylko życiorys i twórczość pisarza, ale opierając się na wieloletnich badaniach recepcji utworów Henryka Sienkiewicza w Chinach, pokazali także zarys rozwoju tłumaczeń i analiz dotyczących dzieł noblisty. Na wystawie zaprezentowano spis wszystkich przekładów, które ukazały się na chińskim rynku wydawniczym. Oprócz plansz wystawiono także książki – przekłady nowel, opowiadań i powieści Sienkiewicza, od najstarszych pozycji aż do najnowszych wydań.

Organizator zadbał o szeroki odbiór wystawy, w związku z czym umieścił informację o niej na swoim newsletterze na WeChacie, jednej z najskuteczniejszych platform promujących kulturę. Ekspozycja została pokazana w bibliotece uczelnianej, więc nie tylko dyplomaci, profesorowie, tłumacze i studenci byli na uroczystym otwarciu – także miłośnicy kultury i literatury polskiej mogli wziąć czynny udział w wydarzeniu. Studenci z całego uniwersytetu również mieli okazję zapoznać się z twórczością polskiego noblisty.

Nietrudno zauważyć, że opisywana wystawa, zorganizowana samodzielnie przez chińską instytucję, była czymś wyjątkowym w kontaktach dyplomatycznych między Chinami a Polską. W dodatku, docierając do szerszego grona odbiorców, stała się udanym pomysłem na promocję kultury i literatury polskiej w Chinach.

² *Wybór przekładów utworów Henryka Sienkiewicza*, przeł. Yi Lijun, Yuan Hanrong, Lin Hongliang, Pekin: Renmin Wenxue Chubanshe, 2011.

PUBLICZNE CZYTANIE DZIEŁ LITERACKICH

Narodowe Czytanie, czyli polską akcją społeczną propagującą literaturę narodową, w ramach której publicznie, również w środkach masowego przekazu, czytane są obszernie fragmenty dzieł, zainaugurowano w 2012 roku. Podobna inicjatywa pojawiła się w Chinach. Jesienią 2011 roku przeprowadzono kampanię *Wiersze w metrze*. Polegała ona na prezentowaniu utworów współczesnych polskich autorów³ na stacjach metra i w przestrzeni miejskiej Pekinu. Kampania wzbudziła wielkie zainteresowanie chińskiej publiczności. Ekspozycji w Pekinie towarzyszyły spotkania autorskie z polskimi poetami, konkurs *haiku* poświęcony Polsce i Warszawie, warsztaty slamowe dla młodzieży oraz festiwal poetów performerów Spoke'N'Word, w którym wzięli udział poeci z Polski i Chin. Znani polscy twórcy współcześni, tacy jak Jacek Dehnel, Jerzy Jarniewicz i Adam Zdrodowski, byli obecni na inauguracji wydarzenia w Ambasadzie RP, a cykl został zamknięty festiwalem poetów performerów Spoke'N'Word, podczas którego wystąpili czołowi reprezentanci polskiej sceny *spoken word*: Bohdan Piasecki, Weronika Lewandowska, Grzegorz Bruszewski. Dodatkowo, w klubie Bookworm odbyły się występy chińskich poetów i slamerów oraz regularny *slam* poetycki – konkurs poezji mówionej ocenianej przez zgromadzoną publiczność, a także warsztaty z *performance poetry* i *slam poetry*⁴ prowadzone przez polskich poetów⁵.

W mniejszym gronie, z okazji Roku Sienkiewicza, wiosną 2016 roku odbyło się seminarium poświęcone Henrykowi Sienkiewiczowi, na którym studenci polonistyki Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych czytali wybrane fragmenty *Quo vadis*. Utwór ten został wybrany jako lektura Narodowego Czytania edycji 2016. Studenci występowali w parach: jedna osoba czytała po polsku, druga po chińsku. Umożliwiało to pełniejszy odbiór obu tekstów. Z kolei Kantoński Uniwersytet Spraw Międzynarodowych w 2017 roku zorganizował czytanie *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego – w trakcie spotkania oprócz sposobności

³ W edycji z 2015 roku można przeczytać wiersze następujących autorów: Czesław Miłosz, Zbigniew Herbert, Wisława Szymborska, Julia Hartwig, Ewa Lipska, Krystyna Miłobędzka, Tadeusz Różewicz, Adam Zagajewski, Ryszard Krynicki, Julia Fiedorczuk, Marzanna Kielar, Julia Szychowiak, Agnieszka Wolny-Hamkało, Marcin Baran, Wojciech Bonowicz, Ernest Bryll, Jacek Dehnel, Jacek Gutorow, Leszek Engelking, Jerzy Jarniewicz, Zdzisław Jaskuła, Edward Pasewicz, Tomasz Różycki, Marcin Sendek, Krzysztof Siwczyk, Piotr Sommer, Andrzej Sosnowski, Grzegorz Wróblewski, Bohdan Zadura, Adam Zdrodowski.

⁴ *Performance poetry* i *slam poetry* to wydarzenia literackie, podczas których poeci spotkali się z publicznością, by razem recytować wiersze. Po recytacji uczestnicy spotkań dyskutowali o swoich refleksjach na temat poezji.

⁵ Zob. Li Yinan, *Literatura polska w Chinach*, Katowice: Uniwersytet Śląski, Wydawnictwo Gnome, 2017, s. 150.

wysłuchania fragmentów dramatu można było także poznać ciekawostki z życia i twórczości Stanisława Wyspiańskiego.

Wieczór poetycki jest popularną formą czytania literatury w Chinach. W 2017 roku przypadła 50. rocznica śmierci Haliny Poświatowskiej. W celu promocji jej twórczości Centrum Studiów Polskich Pekińskiego Uniwersytetu Języków Obcych i Instytut Polski w Pekinie wspólnie zorganizowały „Wieczór poezji Haliny Poświatowskiej – seminarium upamiętniające twórczości poetki”. Wydarzenie to uświetnił swoją obecnością brat liryczki, Zbigniew Myga, kurator Domu Poezji – Muzeum Haliny Poświatowskiej, który podzielił się z uczestnikami seminarium swoją wiedzą na temat życia i twórczości siostry. W spotkaniu wzięli udział wybitni chińscy tłumacze i poloniści, którzy dyskutowali o utworach Haliny Poświatowskiej. Studenci polonistyki PUJO wzbogacili wieczór recytacją wierszy poetki, prezentując własne przekłady jej wybranych liryków. W związku z promocją wydarzenia opublikowany został zbiór przetłumaczonych wierszy Poświatowskiej (wydanie nieoficjalne) autorstwa studentów polonistyki.

Niedawno w Chinach pojawił się nowy sposób czytania literatury – otóż w styczniu 2018 roku, z okazji wydania przekładów utworów *Dom dzienny, dom nocny* oraz *Prawiek i inne czasy* Olgi Tokarczuk w Chinach kontynentalnych⁶, wydawnictwo zorganizowało promocję książek w bardzo nowoczesnej księgarni w centrum miasta. Spotkanie promocyjne nosiło tytuł: „Wieczorowe spotkanie snów”. Gościem był autor przekładu – wykładowca pekińskiej polonistyki, profesor Uniwersytetu Pekińskiego, tłumacz *Stu lat samotności* Gabriela Garcíi Márqueza i prozaik – Zhu Yue. Uczestnicy spotkania dzielili się ze sobą swoimi interpretacjami przełożonych książek, a potem każdy z obecnych opowiedział swój najciekawszy sen. Okazało się, że czytelnicy odkryli punkty styeczne pomiędzy swoją wyobraźnią a światem wykreowanym w powieści Olgi Tokarczuk.

ADAPTACJA AUDIOBOOKOWA

Nie ulega wątpliwości, że żyjemy w zglobalizowanym świecie, w którym Internet jest wszechobecny. Recepcja literatury polskiej w Chinach odbywa się także dzięki rzeczywistości wirtualnej. Tradycyjnie wydrukowane książki współistnieją z tymi zapisanymi na różnych elektronicznych urządzeniach, a czytanie z wykorzystaniem nowoczesnych technologii staje się coraz popularniejsze. W szybko rozwijającym się społeczeństwie tempo życia dynamicznie wzrasta, otaczająca rzeczywistość jest przepełniona szumem informacyjnym, ludzie coraz

⁶ Przekłady tych utworów zostały wydane wcześniej na Tajwanie przez Locus Publishing Company (Taipei, 2003). W nowych chińskich wydaniach zachowano tłumaczenie tekstu w wersji tajwańskiej, a tytuły zostały przetłumaczone w sposób dosłowny.

rzadziej sięgają po książki. W takich warunkach adaptowanie literatury do postaci audiobooka jest jednym z najlepszych rozwiązań umożliwiającym i ułatwiającym kontakt z literaturą.

Już w 2011 roku, kiedy obchodzono 100. rocznicę urodzin Czesława Miłosza, powstał w Chinach audiobook zawierający wiersze polskiego noblisty. Znany chiński aktor, Tang Guoqiang, nagrał wiersze: *Dar, Obloki, Tak mało, Piosenka o końcu świata* oraz poetycki list *Do Tadeusza Różewicza, poety* w tłumaczeniu Yi Lijun. Audiobook był dostępny razem z wrześniowym numerem miesięcznika „Poetry”, jednym z najważniejszych chińskich czasopism poświęconych poezji.

5 lat później, z okazji Roku Sienkiewicza, w słynnym polskim studiu dźwiękowym Osorno powstał serial radiowy *Krzyżacy* na podstawie jednej z najpopularniejszych powieści pisarza. Dzięki pomysłowi Audioteki (największego w Polsce serwisu z audiobookami i słuchowiskami *online*), która współpracowała z China Publishing Group, powstała chińska wersja tej polskiej superprodukcji. W nagraniach wzięli udział wybitni aktorzy chińscy specjalizujący się w dubbingu, m.in.: Qi Kejian, Zhang Yunlon czy Jiji. Narratorem słuchowiska był doświadczony aktor dubbingowy Zhan Ze, a reżyserem chińskiej wersji – Guo Zhengjian. Część tych chińskich artystów to bardzo znane osoby na azjatyckim rynku, uwielbiane przez setki milionów ludzi. Premiera pierwszego odcinka audiobooka miała miejsce w Pekinie w dniach 24–28 sierpnia, podczas Beijing International Book Fair 2016. Audiobook jest adaptacją tekstu, który został skrócony do niespełna 7 godzin. Produkcja dźwiękowa przenosi słuchaczy w czasy i miejsca wydarzeń z powieści, a specjalnie nagrane dźwięki oraz wykreowane efekty walk i bitew sprawiają, że słuchający z łatwością zanurzają się w opowiadanej historii.

Uroczysta promocja audiobooka i konferencja prasowa z udziałem przedstawicieli Audioteki, China Publishing Group, Instytutu Książki i Instytutu Polskiego w Pekinie oraz reżyserów polskiej i chińskiej wersji audiobooka odbyła się w trakcie Beijing International Book Fair, na którym Polska, jako jeden z 16 krajów Europy Środkowo-Wschodniej, była honorowym gościem. Zwiedzających polskie stoisko witali rycerze w średniowiecznych strojach, z którymi chętnie się sfotografowano. Odwiedzający mogli posłuchać pierwszego odcinka audiobooka i ściągnąć go bezpłatnie na swój telefon. Dzień wcześniej, podczas gali otwarcia targów dla 600 biorących w nich udział przedstawicieli chińskich i zagranicznych wydawców, w Wielkiej Hali Ludowej zorganizowano koncert muzyki z *Krzyżaków*. Tego samego dnia wieczorem w Fanxing Theatre odbył się wspaniały koncert „Krzyżacy LIVE” z udziałem chińskich wykonawców audiobooka oraz artystów muzyków i realizatorów z Polski. Na końcu słuchacze mieli okazję przeczytać tekst z profesjonalnymi aktorami. W grudniu tego samego roku ukazała się kolejna adaptacja. W ramach Festiwalu Kultury Polskiej w Pekinie odbyła się uroczysta premiera audiobooka z chińskim przekładem powieści *Ogniem i mieczem*.

Adaptacja w formie książki czytanej pozwala Chińczykom lepiej zrozumieć polską literaturę i tożsamość Polaków. Krzysztof Czczot, współproducent oraz współreżyser audiobooka, powiedział:

Niezwykle zaskakujący był entuzjazm, z jakim Chińczycy przyjęli literaturę Henryka Sienkiewicza. Coś, co nam już spowszedniało, dla nich jest czymś niezwykle. Są zachwyceni narracją Sienkiewicza. Mówili mi, że jest w tej opowieści niezwykle dużo pasji, spodobał im się bardzo wątek Zbyszka i Danusi, poczucie humoru, mądrość Maćka z Bogdańca oraz odwaga polskich rycerzy. Można śmiało powiedzieć, że dla Chińczyków historia zawarta w *Krzyżakach* brzmi w jakiejś mierze inaczej, niż przed spotkaniem z ich interpretacją tego tekstu⁷.

Spektakl teatralny

Praktyka adaptacji tekstów literackich do postaci spektakli teatralnych to jedno z ważnych zjawisk w ramach recepcji literatury w Chinach. Najpopularniejszym przykładem jest *Hamlet* Szekspira. Arcydzieło angielskiego dramatopisarza było dziesiątki razy adaptowane na scenach teatrów w Chinach.

Adaptacja teatralna polskiej literatury opiera się na współpracy polsko-chińskiej. Latem 2015 roku na deskach Pekiniego Ludowego Teatru Artystycznego – jednej z najstarszych i najważniejszych scen dramatycznych w Chinach – zaprezentowano *Dziady* w reżyserii Michała Zadary. Była to pierwsza inscenizacja tego dramatu pokazywana w Państwie Środka, a jednocześnie pierwszy pokaz spektaklu Zadary za granicą. Po prawie 200 latach od powstania dzieła zostało ono po raz pierwszy w historii wystawione w wersji bez skrótów. Reżyser pokazuje w swojej adaptacji, że tekst polskiego wieszca nie traci na aktualności i może opowiadać o współczesności również w kraju tak odległym od Polski jak Chiny. Trzy spektakle *Dziadów* pokazano w chińskiej stolicy dzięki współpracy Teatru Polskiego we Wrocławiu, Pekiniego Ludowego Teatru Artystycznego, Instytutu Adama Mickiewicza oraz Instytutu Polskiego – Wydziału Kultury Ambasady RP w Pekinie. Były one częścią programu Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego. Obejrzało je łącznie ok. 2000 widzów, wśród nich przedstawiciele elity intelektualnej i artystycznej oraz reprezentanci najważniejszych teatrów i instytucji kultury Chin. Chińska publiczność doceniła dramat Mickiewicza w inscenizacji Zadary, po każdym spektaklu nagradzając aktorów i reżysera burzliwymi owacjami⁸.

⁷ Audiobook „Krzyżacy” podbija Chiny. „Spodobał im się wątek Zbyszka i Danusi”, <https://www.tvp.info/26729670/audiobook-krzyzacy-podbija-chiny-spodobal-im-sie-watek-zbyszka-i-danusi> [dostęp: 30.08.2016].

⁸ Zob. Premiera „Dziadów” w Pekinie, http://www.pekin.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/aktualnosci/premiera_dziadow_w_pekynie [dostęp: 03.08.2015].

Omawiana sztuka została entuzjastycznie przyjęta przez chińską publiczność i otrzymała pozytywne recenzje:

Dla Bartosza Porczyka rola Gustawa była wielkim wyzwaniem, wymagającym ponad sześciu miesięcy na opanowanie ok. 1600 wersów poezji, w tym liczącego prawie sto minut monologu. Swoim śpiewem i grą aktorską trzyma jednak widzów w oczarowaniu, zabierając ich w bogatą i urozmaiconą emocjonalną podróż, która – pomimo melancholijnych tematów dramatu – wywołuje dużo śmiechu i oklasków w trakcie trwania przedstawienia. (...)

Podróż ta może być długa dla chińskiej publiczności, ale jak wszystkie epickie opowieści, warta jest poświęconego czasu⁹.

Sukces spektaklu wiązał się m.in. z tym, że podczas przedstawienia pokazywano przypisy pochodzące z przekładów dramatu, których autorami są najwybitniejsi chińscy tłumacze: Yi Lijun, Zhang Zhenhui i Lin Hongliang.

Kiedy Wydawnictwo Literatury Ludowej opublikowało w 1976 roku przekład III części *Dziadów*, wzbudził on w Chinach niemałe poruszenie, gdyż był pierwszym zagranicznym dziełem literackim wydany po chińsku po zakończeniu rewolucji kulturalnej¹⁰. Ukazanie się dramatu polskiego romantyka uznano w związku z tym za pierwszą jaskółkę nowych czasów w kulturze. Prawie 40 lat po pamiętnej publikacji chińskiego tłumaczenia III części *Dziadów* Wydział Kultury Ambasady RP w Pekinie wystąpił z inicjatywą wydania chińskiego przekładu wszystkich części dramatu Mickiewicza. Złożyły się nań publikowane wcześniej fragmenty, które tłumaczyli Yi Lijun (profesor Pekieńskiego Uniwersytetu Języków Obcych) oraz Lin Hongliang i Zhang Zhenhui (obaj z Instytutu Literatur Zagranicznych Chińskiej Akademii Nauk Społecznych), jak również partie utworu przełożone przez tę trójkę znawców polskiej literatury specjalnie na potrzeby nowej, kompletnej edycji. Wysoka jakość tłumaczenia spowodowała, że widzowie dobrze zrozumieli dramat.

Po adaptacje teatralne sięgają również młodzi chińscy poloniści. Już w 2005 roku studenci pekińskiej polonistyki, aby uczcić 70. urodziny profesor Yi Lijun, przygotowali spektakl *Dlaczego Słowacki jest wielkim poetą?* Przedstawienie powstało na kanwie fragmentu *Ferdynand* Witolda Gombrowicza, w przekładzie

⁹ „For leading actor Bartosz Porczyk, the role of Gustaw was a feat of memorization as well as artistic virtue, requiring more than six months to master the play’s 1600 lines or so of poetry, and almost one-hundred minute’s worth of soliloquy. Yet he holds the audience spellbound with his singing and acting, taking them on a rich and varied emotional journey that – notwithstanding the play’s melancholic themes – elicits a lot of laughter and applause along the way. (...) The journey may be long for Chinese audiences, but like all epic tales, this one is worth the wait” – przeł. Li Yinan. Qi Wei, *The most important play of Polish literature hits Beijing*, <http://engli.sh.cntv.cn/2015/08/04/VIDE1438619402254533.shtml> [dostęp: 04.08.2015].

¹⁰ Zob. „*Dziady*” w kompletnym przekładzie w Chinach, http://www.pekin.msz.gov.pl/pl/c/MOBI LE/aktualnosci/dziady_po_chinsku [dostęp: 23.07.2015].

autorstwa Yi Lijun. Niemal 10 lat później studenci kantońskiej polonistyki wystawili sztukę *Na pełnym morzu* Sławomira Mrożka. Spektakl cieszył się wielkim zainteresowaniem i zdobył uznanie lokalnych widzów.

Literatura polska stała się także pretekstem do powstania tajwańskiego filmu, który opowiada historię tłumaczki, autorki przekładów poezji Szymborskiej na język chiński. Miał on duży wpływ na kształtowanie się popularności Szymborskiej wśród chińskich odbiorców.

GRA KOMPUTEROWA

Gry we współczesnej kulturze odgrywają ogromną rolę, więc coraz częściej w odniesieniu do tego medium będziemy mieli do czynienia ze zjawiskiem zwanym *adaptation displacement*, które ma miejsce, gdy adaptacja danego dzieła (najczęściej ekranizacja powieści lub komiksu) staje się bardziej znana od pierwowzoru¹¹. Często też odbiorcy nie zdają sobie sprawy z tego, że mają do czynienia z adaptacją, a nie dziełem opartym na oryginalnym pomysśle.

Gra komputerowa *Wiedźmin* jest właśnie takim przykładem. Pod jej wpływem w cieszącym się wielkim prestiżem chińskim czasopiśmie „Świat Tłumaczeń SF” (do głównej edycji tego miesięcznika dołączany jest dodatek „Tłumaczenia”) ukazało się debiutanckie opowiadanie Andrzeja Sapkowskiego z 1986 roku. Czasopismo zawiera tłumaczenia zachodnich opowiadań SF i *fantasy*, a jego nakład miesięczny wynosi 130 tysięcy egzemplarzy. Przewodnim tematem kwietniowego numeru z 2011 roku była proza Sapkowskiego. Pewnie nie miałoby to miejsca, gdyby nie sukces gry.

Latem 2016 roku Studio CD Projekt RED (twórcy gry *Wiedźmin 3: Dziki Gon*) oraz GAEA (jeden z najszybciej rozwijających się chińskich dostawców interaktywnej rozrywki) ogłosili nawiązanie współpracy mającej na celu wydanie w Chinach gry *Gwint: Wiedźmińska Gra Karciana*. Na okładce wspomnianego czasopisma znalazł się wizerunek Geralta z gry komputerowej. Całe, ponad 150-stronicowe wydanie poświęcone było *Wiedźminowi* (110 stron pisma zajęły opowiadania, a 10 poświęcono grze komputerowej). W magazynie zamieszczono także obszerną notkę biograficzną Andrzeja Sapkowskiego oraz ciekawy artykuł pt. *Zauroczony tragizmem bohatera*, w którym tłumacz zawarł osobiste przemyślenia na temat prozy Sapkowskiego. Polski pisarz zachwyił go m.in. realizmem, wiarygodnością wykreowanego świata pełnego pięknych wschodnioeuropejskich baśni, dojrzałą tematyką utworów i niepokojącym klimatem¹².

¹¹ Zob. *Wiedźmin popularny w Chinach?*, https://www.bankier.pl/forum/temat_wiedzmin-popularny-w-china-ch,19979477.html [dostęp: 09.03.2016].

¹² Tamże.

W całej gamie gatunków sztuk cyfrowych gra komputerowa nie zajmuje uprzywilejowanej, specjalnej pozycji, jednak faktem jest, że właśnie ta forma rozrywki cieszy się w dzisiejszych czasach największą popularnością. Być może stało się tak dlatego, że jako jedyna osiągnęła najbliższy ideałowi (na obecnym etapie rozwoju technologii) sukces w zamienianiu gracza/użytkownika w bohatera swoich światów. Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć, że adaptacja literatury do postaci gry komputerowej jest jedną ze skutecznych metod promocji literatury polskiej w Chinach.

* * *

Podsumowując, omówione procesy: wystawy o polskich pisarzach i ich twórczości, publiczne czytanie dzieł literackich, audiobooki, spektakle teatralne i gry komputerowe składają się na mozaikę form adaptacji literatury polskiej w Chinach XXI wieku. Nietrudno zauważyć, że tego typu przedsięwzięcia realizowane są coraz częściej, a jednocześnie jakość powstających adaptacji jest coraz ciekawsza i lepsza. Przyczyny takiego pozytywnego zjawiska wynikają z intensyfikacji kontaktów kulturalnych między Polską a Chinami. Wytwory adaptacji literatury często stanowią ważny element dyplomacji publicznej obu krajów. Istotną rolę w rozwijaniu stosunków dyplomatycznych odgrywają instytucje kulturalne, takie jak Instytut Polski w Pekinie, Centrum Studiów Polskich Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych, wydawnictwa, teatry itd. Warto dodać, że dzięki dynamicznemu rozwojowi technologii multimedialnej oraz wielkiej przemianie sposobu życia w Chinach nowoczesne formy adaptacji literatury, m.in. audiobooki czy gry komputerowe, mają coraz większy udział w procesie recepcji polskiej twórczości literackiej przez chińskich odbiorców.

ADAPTATION OF POLISH LITERATURE IN CHINA
– LATEST OBSERVATIONS

The history of Polish literature reception in China began over 100 years ago. In the 21st century, due to the intensification of cultural contacts between China and Poland, the reception forms of Polish literature have become more diversified. Literary adaptation is often an important element of public diplomacy in both countries. The exhibition about Polish writers and their works, public recognition for foreign literary works, audiobook adaptation, theatre performance and computer games seem to create a mosaic of Polish literature adaptation in China. Thanks to dynamic development of multimedia technology and great changes in Chinese lifestyle, modern forms of literature adaptation, including audiobooks or computer games, make up an increasing proportion in the reception of Polish literature in China.

Keywords: Polish literature, adaptation, reception

Dr Li Yinan – kierownik Katedry Języka Polskiego Pekinńskiego Uniwersytetu Języków Obcych, badaczka literatury polskiej, tłumaczka. Wykłada literaturę, prowadzi zajęcia z tłumaczenia ustnego. Napisała książkę *Literatura polska w Chinach* (2017).